

Anläggande av damm vid Mönsterås-Torp

Arkeologisk utredning 2025

Mönsterås-Torp 4:6, (L2025:4667, L2025:4666) Mönsterås socken,
Mönsterås kommun, Kalmar län, Småland

Nicholas Nilsson

Arkeologisk rapport 2025:14

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
— en del av Kalmar läns museum

Anläggande av damm vid Mönsterås-Torp

Arkeologisk utredning 2025

Mönsterås-Torp 4:6, (L2025:4667, L2025:4666) Mönsterås socken,
Mönsterås kommun, Kalmar län, Småland

Författare
Copyright
Redaktion
Kartor

Nicholas Nilsson
Kalmar läns museum 2025
Anna-Karin Karlsson, Stefan Siverud
Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från
Lantmäteriverket
Kalmar läns museum
1400-352X

Förlag
ISSN

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	8
Topografi och fornlämningsmiljö	9
Syfte och frågeställningar	11
Metod och genomförande	12
Resultat	13
Metalldetektorundersökning	15
Tolkning	20
Åtgärdsförslag	22
Utvärdering	23
Referenser	24
Tekniska och administrativa uppgifter	25
Bilagor	26

Karta över Kalmar län med platsen markerad.

Sammanfattning

En arkeologisk utredning utfördes i mars 2025 av Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum inom fastigheten Mönsterås-Torp 4:6, inför anläggandet av en bevattningsdamm. Utredningen omfattade sökschaktning och metalledetektering över ett 4,5 hektar stort område. Fynd och anläggningar påträffades främst på höjdlägen i områdets kanter.

I nordöst hittades en möjlig ugn och en grop. I nordväst påträffades en avfallsgrop med fynd av slagg och keramik. I sydväst dokumenterades

bebyggelse lämningar såsom syllstenar, stolphål och stenläggningar. Metalledetektorundersökningen resulterade i 22 fynd, inklusive mynt från 1700–1800-tal, en knapp, en sölja och ett remändebeslag som kan ha förhistoriskt ursprung. Söljan och remändebeslaget valdes ut för konservering.

Slutsatsen är att de båda höjdområdena visar på arkeologisk relevans och bör undvikas vid fortsatt exploatering. I annat fall föreslås ytterligare förundersökning på dessa platser.

Inledning

Med anledning av att Stranda kyckling hade för avsikt att uppföra en bevattningsdamm på 4,5 hektar inom fastigheten Mönsterås-Torp 4:6 utförde Museiarkeologi sydost/Kalmar läns

museum en arkeologisk utredning, figur 1. Uppdraget utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Kalmar, 1084-2024, under tre dagar i mars 2025. Projektledare var Nicholas Nilsson.

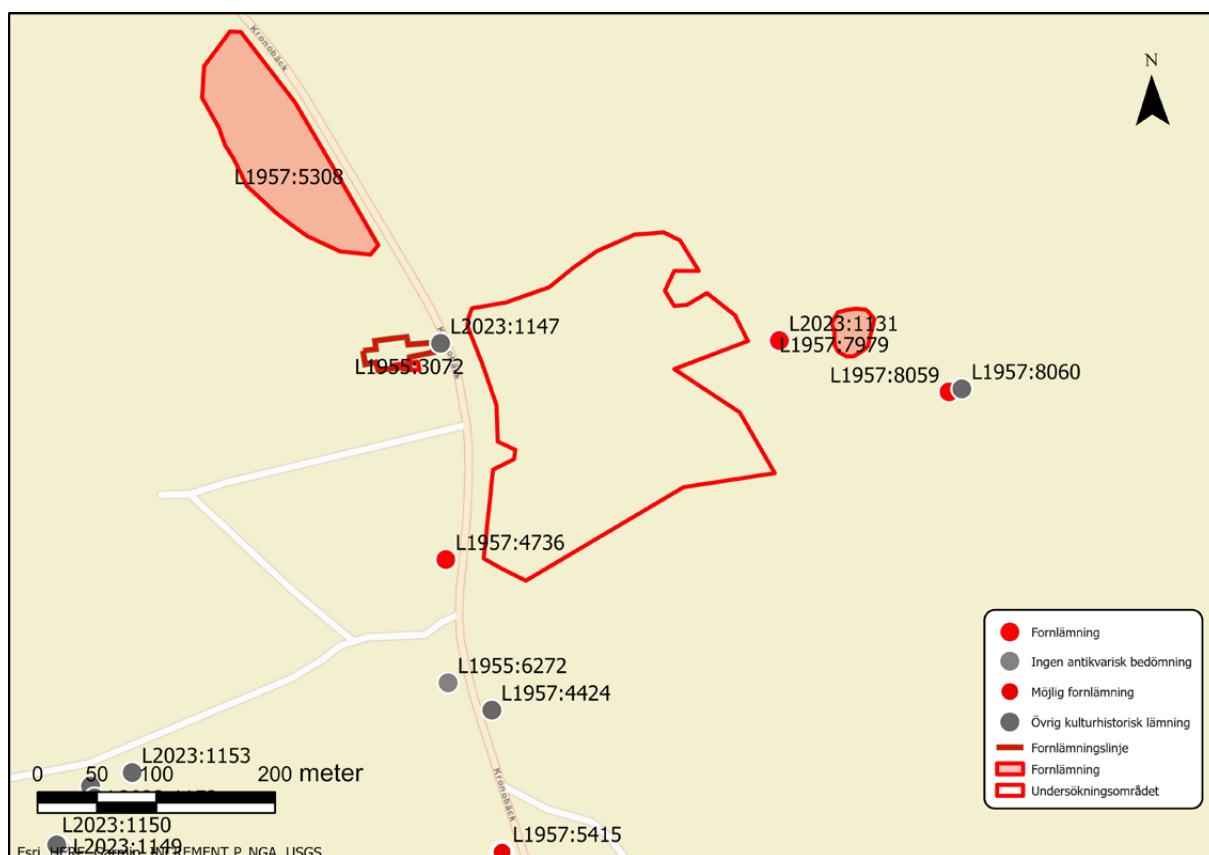
Figur 1. Översikt av undersökningsområdet öster om Kronobäckens klosterruin och söder om Mönsterås.

Topografi och fornlämningsmiljö

Platsen är belägen på vad som idag är låglänt åkermark mellan Kronobäcks klosterruin i väster och låga höjder med lövskogsbevuxen mark i öster. I sydvästra delen av utredningsområdet har Kronobäck ladugårdsplan legat från åtminstone 1701 fram till 1940-tal. Åkern består av sandjord, med inblandning av svartmylla.

Precis väster om utredningsområdet ligger Kronobäcks klosterruin, L1957:9047, figur 2. Där har det varit hospital och sedermera ett kloster åt

Johanniterorden från 1200-tal fram till reformationen. I anslutning till klostret har också gården Kronobäck legat som tidvis varit två gårdar och boställe åt översten i Kalmar regemente. Idag är gården flyttad 200 meter västerut. 100 meter nordväst om utredningsområdet ligger boplatsen L1957:5308. Här har hittats anläggningar i form av härdar, gropar och stolphål och fynd av bland annat keramik, flinta, kvarts, eventuella slipstenar med mera. Boplatsen är svårt skadad av plöjning och är endast delvis undersökt. Åtminstone

Figur 2. Fornlämningsbilden i området.

delar av boplatsen synes härröra från äldre järnålder. På höjden 75 meter öster om utredningsytan ligger gravfältet L1957:7979 med närmre femtio gravar, framförallt runda fyllda stensättningar. Här finns också en skålgropsförekomst i ett block, L2023:1131.

Tidigare undersökningar har gjorts vid kloster-ruinen, exempelvis gjordes en arkeologisk förundersökning inför byggandet av ny informationsbyggnad 2009-2010. Då drogs också några schakt i boplatsen L1957:5308 (Serlander m.fl. 2011). En

arkeologisk utredning utfördes precis väster om nu aktuellt område 2017. Ett fåtal anläggningar påträffades, men bedömdes kunna släppas utan vidare arkeologiska insatser (Nilsson 2017). 2019 gjordes en undersökning i samband med byggandet av en cykelväg invid befintlig väg. Vid detta tillfälle kunde det konstateras att ett flertal skelettbegravningar tillhörande klosterruinens begravningsplats hade grävts igenom utan antikvarisk kontroll. Begravningsplatsen kunde begränsas i norr och söder men inte i väst-östlig riktning (Ring 2019).

Syfte och frågeställningar

Syftet med utredningen är att ta reda på om idag icke kända fornlämningar kommer att beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningen ska också enligt Länsstyrelsens förfrågningsunderlag

identifiera, motivera och antikvariskt bedöma både kända och nyupptäckta fornlämningar och kulturhistoriska lämningar.

Metod och genomförande

Sökschaktning med maskin utfördes över hela ytan. Schakten placerades med jämna mellanrum och anpassades efter de topografiska förutsättningarna. Schakten och kontexter rensades fram för hand. Undersökta schakt och framkomna lämningar mättes in med GPS och dokumenterades i Museiarkeologi sydosts arbetsflöde IDA. En metalledetektering utfördes över hela ytan av Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi AB.

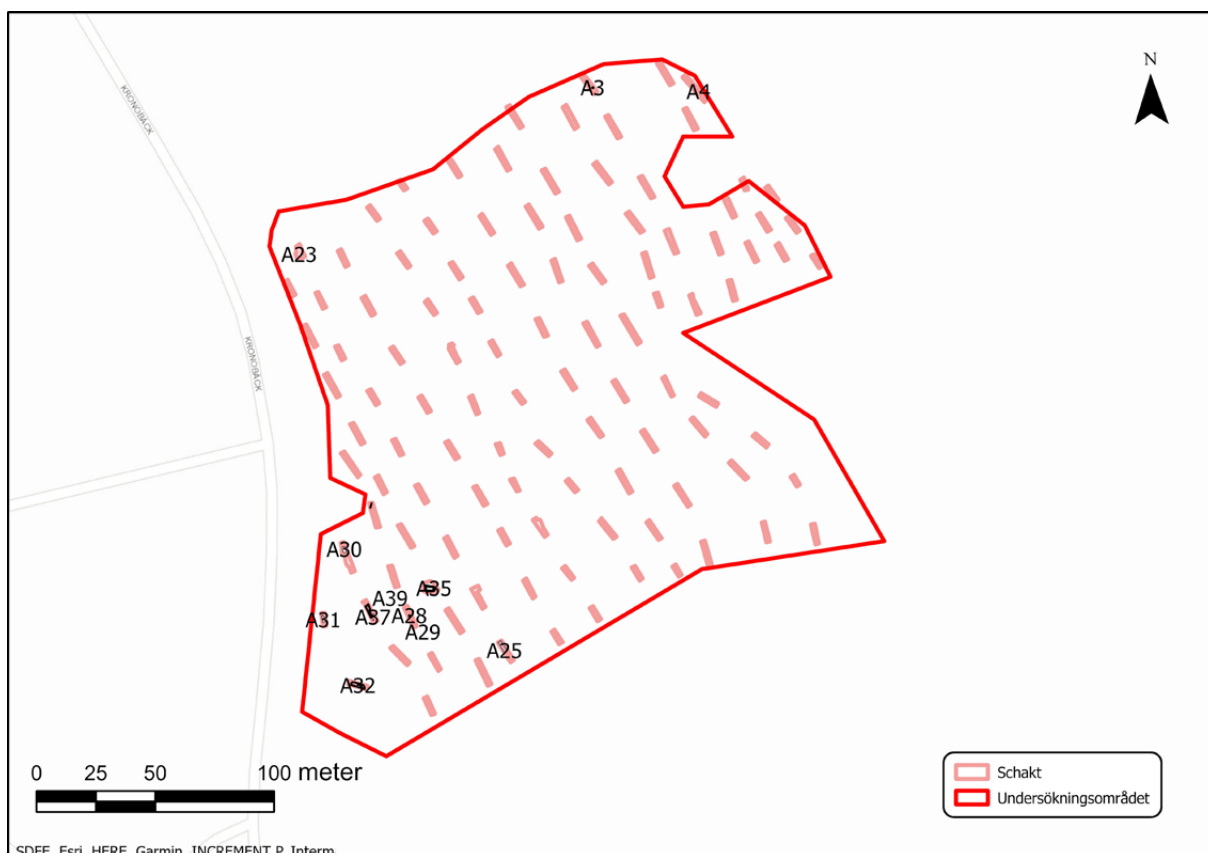
Objekt	Antal	Area(kvm)
Schakt	111	1 599
Dike	20	
Grop	2	
Lager	3	
Område	2	
Sten	4	
Stenpackning	1	
Stolphål	3	
Syll	2	
Ugn	1	
Ledning	1	

Resultat

Totalt grävdes 111 schakt med en sammanlagd yta på 1 599 m², spridda över undersökningsområdet figur 3. Generellt bestod undergrunden av sand eller silt men på vissa ställen förekom även morän. 20 täckdiken kunde iakttagas och dessa mättes in. Arkeologiskt intressanta objekt kunde påvisas på höjden i nordöst samt på höjdlägen i den nordvästra respektive den sydvästra delen av området. Höjderna låg på ca 5 m.ö.h. och mellan dessa var topografin lägre och låg på ca 2 m ö h. I det låglänta området syntes att vatten bitvis stått då det var sumpigt och vattenpåverkat.

På höjden i nordväst framkom två anläggningar, en trolig ugnsbotten, A3. Den var rundad till formen och ca 0,44x0,38 m stor. Den var sotig/kolbemängd i ytan och fylld med slagg, varav åtminstone en bit föreföll kunna utgöra en del av en ugnsvägg, figur 4, 5.

Den troliga ugnsbotten låg i den västra slänten av denna höjd. Uppe på toppen av höjden framkom en mörkfärgning som tolkats som en möjlig grop, A4. Den var rundad till formen, ca 0,34 x 0,4m stor och gråbrun till färgen, figur 6. Den får dock betraktas som osäker.

Figur 3. Undersökningsområdet med schakt och påträffade anläggningar.

Figur 4. A3, trolig ugnsbotten. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

Figur 5. Eventuell del av ugnsvägg. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

Figur 6. Den eventuella gropen. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

Figur 7. Den tolkade avfallsgropen A23. Foto från öster. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

I den nordvästra delen framkom en lämning av en tolkad större avfallsgrop, A23. I ytan låg slagg och keramik. Vid metalledetektorundersökningen påträffades en järnkil samt en bit av en nit. Lämningen var 2,2x1,7m stor, figur 7.

I den sydvästra delen, inom ett ca 60x55m stort område påträffades flera olika lämningar av syllar, A26, syllsten, A36-38, stolphål, A27-29, golvläggning, A39, stenläggningar, A32-33 och avfallslager, A30-31, figur 8.

Metalledetektorundersökning

En metalledetektorundersökning utfördes Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi AB, strax efter schaktningen slutfördes i fält. Det aktuella området låg i träda efter att föregående års odling i form av majs skördats. Trädan bestod av ca 0,3 m höga majsstubb som i princip täckte hela ytan. För att kunna genomföra metalledetektorundersökningen på ett effektivt sätt var denna stubb tvungen att tryckas till för att

kunna genomföra detta arbete. Detta utfördes av markägaren efter avslutad schaktning.

Detektorundersökningen utfördes genom att stråk avsöktes. Dessa stråk gick i sydvästlig-nordöstlig riktning med tio meters avstånd. De påträffade fynden mättes in och insamlades.

Totalt insamlades 22 fynd bestående av beslag, bleck, mynt, kulor, sölja, slagg, smälta och diverse andra mer svårtolkade föremål.

Detekteringsfynden ligger företrädesvis i den nordvästra delen, längs områdets kant. Det förekom även sporadiska fynd längre åt sydöst. I det sydvästra området, där en del bebyggelseämningar påträffades, var det bara ett stort brus av metall. I detta område samlades inga fynd in, figur 9.

Av fynden finns vissa föremål som går att datera absolut eller relativt. Dessa utgörs av mynt, F6, 11, 19, en knapp, F4, ett beslag, F20 samt en sölja, F7.

Figur 8. De påträffade lämningarna i sydväst. A. Syllen A26 från öster. B. Syllstensraden A36-38 från sydöst. C. Golvläggning A39 från norr. D. Stenläggningen A32-33 från öster. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

Mynt

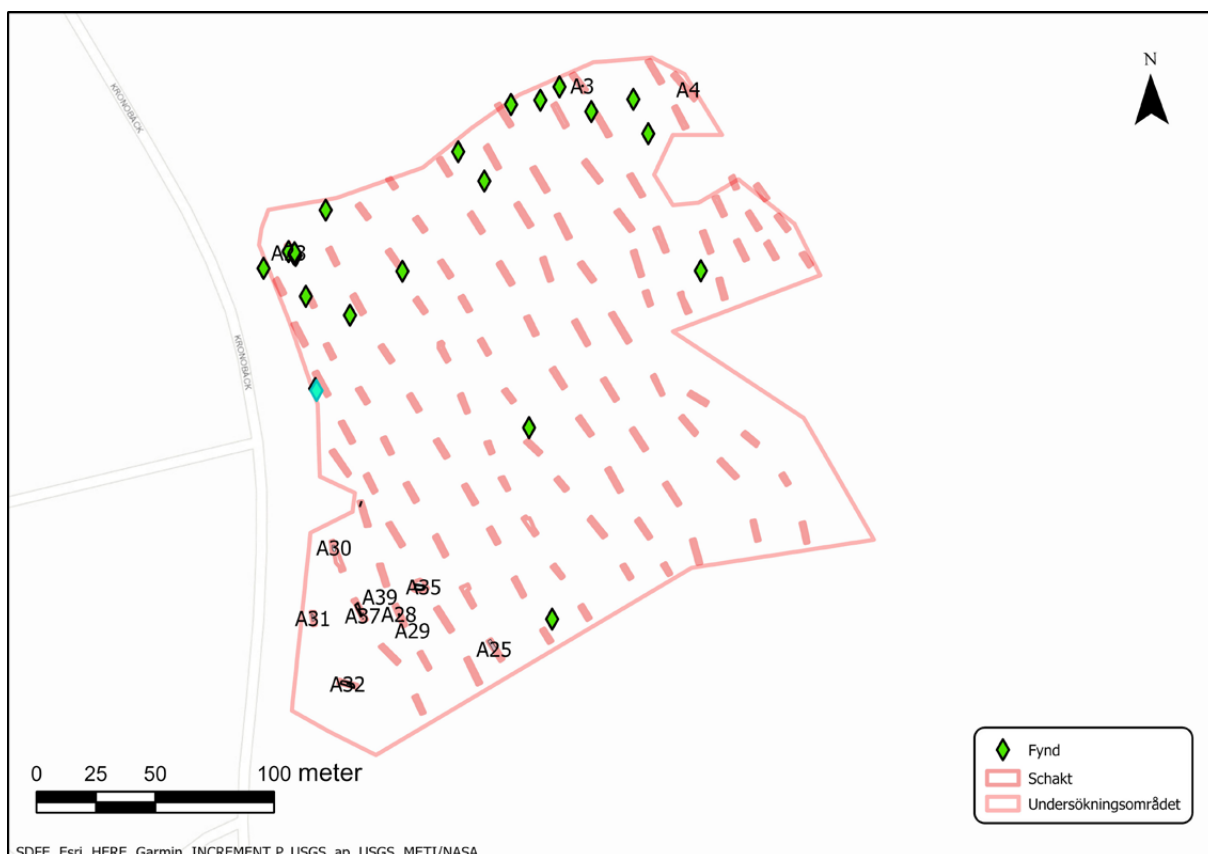
Totalt tre mynt påträffades. Ett av dessa, F6, påträffades längst i väster medan de övriga två F11, 19, påträffades i den nordöstra delen av området. Av dessa kan två dateras utifrån synbar stämpel. Ena sidan av F3 uppvisade ett stort C med en krona över, figur 10. Myntet är ett 1 skillingmynt och bär Carl IV prägling och kan dateras till 1820-tal.

F19 utgjordes av ett mynt med stämplingen AF på ena sidan samt korslagda pilar på den andra.

Det är ett 1 öres kopparmynt. AF står för Adolf Fredrik och kan dateras till 1761, figur 11.

Knapp

F4 utgjordes av en knapp av, troligtvis, mässing. Denna påträffades i den nordvästra delen av området. Knappen var ca 15mm i diameter och hade en bård med vågmönster längs ytterkanten och en blomma/stjärna i mitten, figur 12. Knappar med ett liknande mönster förekommer från mitten av 1700-talet och fram i 1800-tal (Helander 2003:61ff).

Figur 9. Spridningen av fynd påträffade vid metalldetektorundersökningen samt sökschakt och placering av påträffade anläggningar.

Figur 10. F3 med det stora C och en aning av krona över. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum. Bilden bredvid visar ett bättre exemplar av samma typ av mynt. Södermanlands museum, SLM 16525.

Figur 11. F19 med präglingen AF. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum. Bilden under visar ett annat mynt med samma prägling, Södermanlands museum, SLM 16934.

Figur 12. F4, knapp. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

Beslag

F20 bestod av ett beslag och påträffades upp i den nordöstra delen av området, på höjden. Det var 78mm långt, 7,5mm brett och 3,7mm tjockt. Det var ornerat på ena sidan och platt på den andra.

I den ena änden syntes tydligt att den suttit på en rem eller någon form av textil. En nit hade fäst beslaget på antingen läder eller textil. Det förefaller alltså vara ett remendebelsag, figur 13.

Figur 13. Beslaget från olika håll. De två till vänster visar det ovanifrån, där den ljusa är en redigerad bild för att se orneringen bättre. Den högra är baksidan som är flat. Mellan dessa är en närbild på änden med urtag och nit. Den undre visar profilen. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

Figur 14. Fynd 447173_HST från historiska museets samlingar.

Figur 15. F7, sölja. Framsida till höger och baksida till vänster. Foto: Nicholas Nilsson, Kalmar läns museum.

I historiska museets samlingar finns många tillvaratagna remändefeslag. Ett feslag som påminner lite om det nu påträffade är 447173_HST som har en liknande uppbyggnad. Denna har daterats till vikingatid, figur 14.

Sölja

F7 bestod av en sölja som påträffades i den västra delen av området. Den är 42,86 mm lång, 30,34 mm bred och 4,89 mm tjock. Den bär spår av förgyllning på olika ställen, både bak och framsida, figur 15. Den har även ornering på själva spännet.

I okonsvererat skick är det dock svårt att se exakt hur den ser ut. Det förefaller ha funnits en stång mitt på som dock saknas, endast en liten "tagg" sitter kvar. Det syns i dagsläget inga spår av om en ten funnits, vars ände vilat mot någon av kortsidorna. Eventuellt kan det vara ett feslag till en sko. Oklar datering.

Remändefeslaget samt söljan valdes ut för konservering. Endast de metallfynd som inte krävde konservering har behållits, resten har kasserats, se fyndlista, bilaga 4.

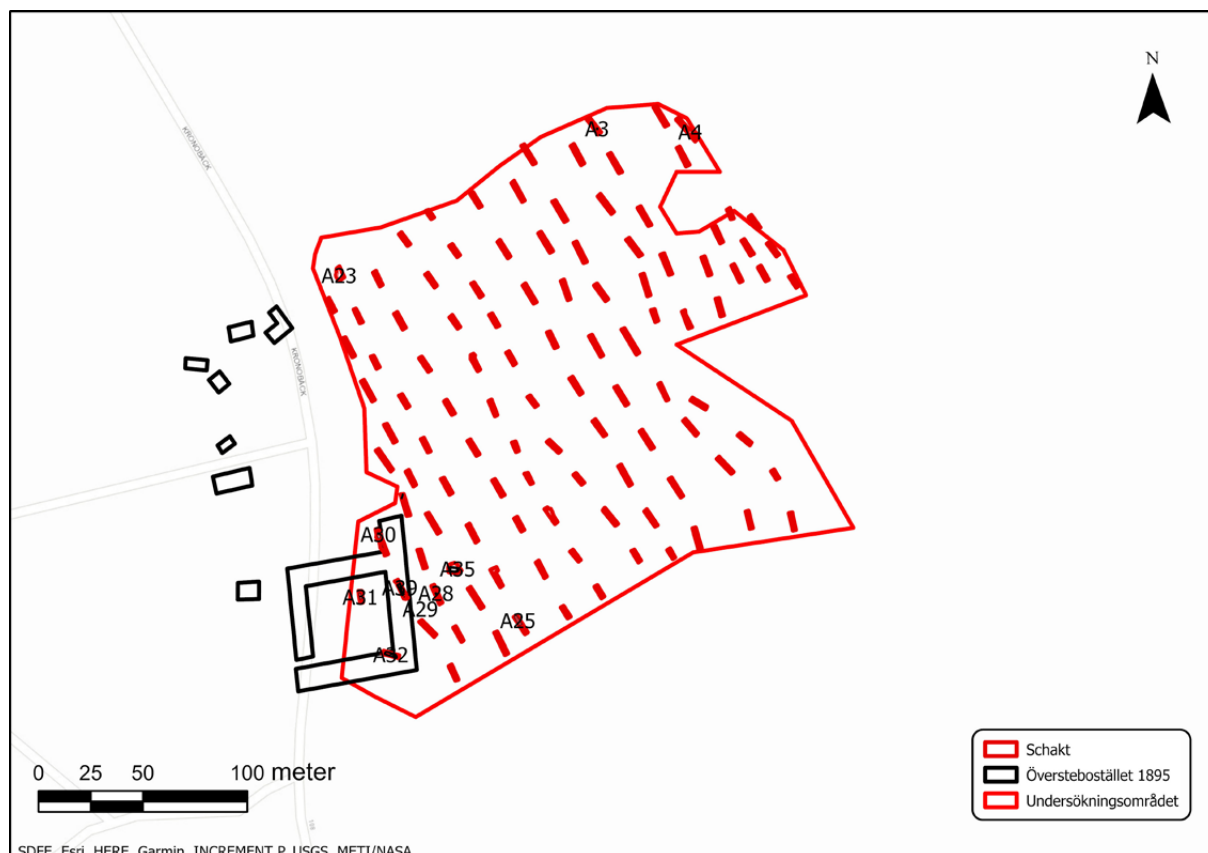
Tolkning

Lämningar

Sökschaktningen med maskin visade att det fanns spår av lämningar längst upp i nordväst, i form av en möjlig rest av en schaktugn samt en liten grop. I den nordvästra delen framkom resterna av en större avfallsgrop, och i den sydvästra delen framkom lämningar av bebyggelsedelar i form av syllar, syllsten golvytor och avfallslager samt stenläggningar. Inga lämningar påträffades mellan höjdpartierna där det var som lägst. Här förekom endast täckdiken. Samtliga lämningar som påträffades låg uppe på kanterna, på höjdlägen.

Metalldetektorundersökningen som genomfördes visade på en koncentration av fynd i den norra delen, längs med områdets kant, i östvästlig riktning. En del fynd påträffades även något söderut i den västra delen, men en tydlig koncentration var i den norra delen av undersökningsområdet.

Den möjliga schaktugnen i nordöst, samt gropen, skulle kunna indikera att här finns spridda lämningar som kan dateras till förhistorisk tid. Det förefaller dock inte röra sig om några större koncentrationer av anläggningar.

Figur 16. De påträffade lämningarn i sydväst i förhållande till historiska belägg på översteborställets utredning 1895.

Figur 17. Undersökningsområdet med de områden som bör undvikas vid fortsatt exploatering.

Avfallsgropen i nordväst indikerar också att här kan finnas spår av aktiviteter men kanske främst kopplat till klostertiden eller tiden för överstebostället.

Det samma gäller för lämningarna i sydväst, vilka sammanfaller väl med den kända utbredningen av översteboställets ekonomibyggnader 1895, figur 16. Delar av dessa byggnader kan ha äldre ursprung.

Fynd

Av de fynd som går att datera visar framförallt mynten på aktiviteter under 17-1800-tal. Mynten är inte kopplade till några underliggande lämningar utan ligger som lösfynd i matjorden. Detsamma gäller för den knapp som påträffades vilken går att knyta till ungefär samma tid.

Söljan påträffades i den västra delen av området men har inte heller någon direkt koppling till påträffade lämningar.

Fyndet av remändebeslaget ligger i samma område som den påträffade schaktugnen och gropen. Här skulle både anläggningar och fynd kunna peka på att aktiviteter från järnålder-medeletid sporadiskt förekommer i detta område.

Sammanfattningsvis går det att klarlägga att både anläggningar och fynd är knutna till de höjdparter som ligger längs undersökningsområdets sidor. Om fortsatt exploatering ska ske bör dessa områden undvikas, figur 17.

Åtgärdsförslag

Om exploatering av de höjdparter som omgärdar undersökningsområdet inte kan undvikas föreslår Museiarkeologi sydost att mindre insatser,

vid en förundersökning, sker i form av upptagning av mindre ytor vid de områden där anläggningar påträffats.

Utvärdering

Kombinationen av sökschaktning och metall-detektering genom söschakt respektive sökstråk har vid upprepade undersökning visat sig vara en bra metod för att få en bild av eventuell

fornlämningsförekomst på en plats. Detsamma gäller vid Mönsterås-Torp där denna metod har givit ett bra resultat. Vid liknande undersökningar bör dessa metoder fortsätta att användas.

Referenser

Helander., O. 2003. Något om knappens historia i Sverige. Kista snabbtryck, Stockholm.

Nilsson., N. 2017. Gång- och cykelväg mellan Timmernabben och Mönsterås Arkeologisk utredning etapp 1–2, 2017 Kronbäck 1:1 m fl. Mönsterås och Ålem sn, Mönsterås kn, Kalmar län, Småland. Arkeologisk rapport 2017:07. Kalmar läns museum.

Ring. C., 2019. Dokumentation av gravar vid Kronobäcks klosterruin Schaktdokumentation 2018 Kronobäcks klosterruin, Mönsterås socken, Mönsterås kommun, Kalmar län. Arkeologisk rapport 2019:05. Kalmar läns museum.

Serlander. DI, Grimmhammar., D, Nilsson., N. 2011. Kronobäcks klosterkyrkoruin Förundersökning inför byggandet av ny informationsbyggnad 2009-2010 Kronobäck 1:7, Mönsterås socken och kommun, Kalmar län. Arkeologisk rapport 2011:17. Kalmar läns museum.

Länkar

1 Skilling, Carl IV Gustaf, SLM 16525 - Mynt, 1 skilling kopparmynt 1830, Karl XIV Johan - Sörmlands museums samlingar <https://sokisamlingar.sormlandsmuseum.se/objects/c24-316099/>

1 Öres kopparmynt, Adolf Fredrik, 1761, SLM 16934 - Mynt, 1 öre kopparmynt 1761, Adolf Fredrik - Sörmlands museums samlingar <https://sokisamlingar.sormlandsmuseum.se/objects/c24-316031/>

Remändebeslag, 2025-04-24, Remändebeslag - Sök i samlingarna <https://samlingar.shm.se/object/E5AAC2AF-2CBB-462B-A68A-A5C7106E26A9>

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	10847-2024
Kalmar läns museums dnr:	25/0060
Projektnummer KLM:	A2513
KMR uppdragsnr:	202500357
Uppdragsgivare:	Stranda kyckling, Olof Bosson, Torp 212, 383 91 Mönsterås
Landskap:	Småland
Kommun:	Mönsterås
Socken:	Mönsterås
Fastighet:	Mönsterås-Torp 4:6,
Fornlämningsnr:	L2025:4667, L2025:4666
X koordinat:	6 320 337,49N
Y koordinat:	587 499,14E
Latitud:	16,4412189°E
Longitud:	57,0184171°N
M ö h:	2–5 möh
Fältarbetstid:	2025-03-26-2025-03-28
Antal arbetsdagar:	3
Personal:	Nicholas Nilsson, Anna-Karin Karlsson
Foto, Du-nummer:	Du 499:1-15
Fyndnummer:	KLM 46934: 1-22
Fynd:	Fynden förvaras i väntan på fyndfördelning i Kalmar läns museums magasin under sitt KLM -nummer. Fynden finns registrerade i en för ändamålet upprättad ArcGIS filgeodatabas.
Tidsålder:	Järnålder-modern tid
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder	27
Bilaga 2. Kontexttabell	29
Bilaga 3. Schakttabell	31
Bilaga 4. Fyndlista	35
Bilaga 5. Metaldetekteringsrapport av Jonas Paulsson, Schulz Paulsson Arkeologi	40
Bilaga 6. Konserveringsrapport av Karin Adriansson, Kalmar läns museum	41

Bilaga 1. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Mönsterås

Fastighet: Mönsterås-Torp 4:6,

Arkeologisk utredning 2025

DU 499

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Undersökningsytan från norr.	N	2025-03-25
2	Schakt.	V	2025-03-25
3	Slagg.	S	2025-03-25
4	Gropbotten.	V	2025-03-25
5	Anna-Karin schaktar.	V	2025-03-25
6	Översikt schaktad yta.	SV	2025-03-26
7	Moränschakt.	V	2025-03-27
8	A23, grop.	N	2025-03-27
9	Anna-Karin vid husgrund	N	2025-03-27
10	A26, husgrund/syll	N	2025-03-27
11	Stensyll till lada?	NO	2025-03-27
12	Golv i lada.	V	2025-03-27
13	Golv på sten. Krusta.	V	2025-03-27
14	Tröskelsten och stenläggning.	N	2025-03-30
15	Tröskelsten och stenläggning.	N	2025-03-30
16	A3, möjlig schaktugn.	V	2025-03-26

Du 499_01.jpg

Du 499_02.jpg

Du 499_03.jpg

Du 499_04.jpg

Du 499_05.jpg

Du 499_06.jpg

Du 499_07.jpg

Du 499_08.jpg

Du 499_09.jpg

Du 499_10.jpg

Du 499_11.jpg

Du 499_12.jpg

Du 499_13.jpg

Du 499_14.jpg

Du 499_15.jpg

Du 499_16.jpg

Bilaga 2. Kontexttabell

Knr	Kontext	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/höjd	Beskrivning
1	Dike				Täckdike.
2	Dike				Täckdike.
3	Ugn	0,4	0,38		Ugnsbotten? Rikligt med slagg i ytan. Kvistavtryck.
4	Grop	0,43	0,4	0,14	Möjlig botten av grop.
5	Dike				Täckdike.
6	Dike				Täckdike.
7	Dike				Täckdike.
8	Dike				Täckdike.
9	Dike				Täckdike.
10	Dike				Täckdike.
11	Dike				Täckdike.
12	Dike				Täckdike.
13	Dike				Täckdike.
14	Dike				Täckdike.
15	Dike				Täckdike.
16	Dike				Täckdike.
17	Dike				Större täckdike?
18	Dike				Täckdike.
19	Dike				Täckdike.
20	Dike				Täckdike.
22	Dike				Täckdike.
23	Grop	22	1,7		Tydlig mörkfärgning. Mycket svart. Fynd av slagg och liten bit tegel. Avfallsgrop?
24	Dike				Täckdike.
25	Lager	4,97	1,7	0,02	Tunt kulturlager, gråsvart till färgen. Förekomst av tegel.
26	Syll	3,36	2,2		Syll av mindre stenar upp till ca 0,2 m stora, sammanfogade av murbruk. Raka kanter, regelbunden, föreföll vara gjuten i form. I nederkant fanns hårdgjord yta som möjligen kan vara ingång. på andra hälften av nederkant fanns inte detta, utan en del av stock låg i botten. Ytligt i fyllningen kom delar av murbruk och klumpar av mörka kockor. I en fanns rester av hönsnät kvar.
27	Stolpfärgning	0,38	0,33		Stolpe med vevarat trä i.
28	Stolpfärgning	0,36	0,28		Stolpe med vevarat trä i.
29	Stolphål	0,43	0,3		Trolig stolpe.
30	Lager	2,62	1,43		Mörkfärgat lager med mycket sten ca 0,1-0,25 m stora. Förekomst av tegel, större bitar ca 0,1 m till krossade delar. Lagret var mycket mörkt i det närmaste svart, inslag av kol och bitvis något fet konsistens. tolkas som avfallsgrop/lager.
31	Lager	3,01	1,07		

Knr	Kontext	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/höjd	Beskrivning
31	Lager	3,01	1,07		Avsatt lager, mörkfärgat, svart/brunt med inslag grus ca 0,02 m stora, inget kol.
32	Stenpackning	5,95	1,5		Stenläggning på eventuell innergård. Stenläggning av cirka 0,3 till 0,5 meter stora stenar. En tröskelsten fanns med i mitten. I den östra delen kom större flata stenar vilket troligtvis var en annan stenläggning.
33	Sten	0,92	0,49		Tröskelsten.
34	Syll	0,86	0,6		Ingångssten i murbruk.
35	Område	0,82	0,17		Trästock.
36	Sten	0,62	0,31		Sylksten.
37	Sten	0,5	0,31		Sylksten.
38	Sten	0,69	0,35		Sylksten.
39	Område	5,48	1,36		Golvkrusta.

Bilaga 3. Schakttabell

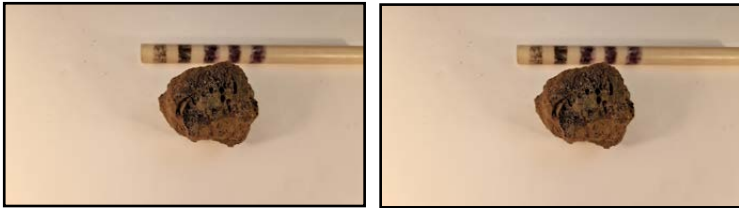
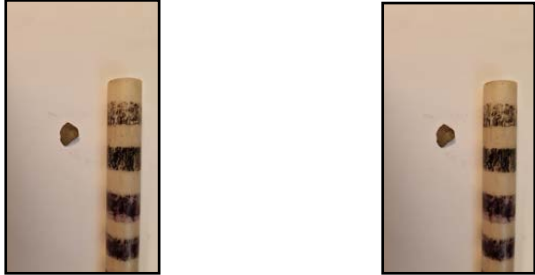
ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	6,09	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
2	7,57	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
3	7,27	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
4	7,13	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
5	8,35	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
6	5,17	1,7	0,5	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
7	8,43	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
8	8,39	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
9	8,7	1,7	0,5	Undergrund av siltig morän. Enstaka sten. U östra delen fanns ren silt.
10	9,25	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
11	8,75	1,7	0,333	Undergrund av grusig silt. Enstaka sten.
12	10,51	1,7	0,333	Undergrund av silt.
13	10,22	1,7	0,28	Undergrund av silt.
14	10,54	1,7	0,28	Undergrund av silt.
15	8,86	1,7	0,28	Undergrund av silt.
16	10,7	1,7	0,28	Undergrund av silt.
17	9,88	1,7	0,28	Undergrund av silt.
18	13,78	1,7	0,28	Undergrund av silt.
19	10,47	1,7	0,28	Undergrund av silt.
20	10,71	1,7	0,28	Undergrund av silt.
21	10,11	1,7	0,28	Undergrund av silt.
22	10,77	1,7	0,28	Undergrund av silt.
23	5,92	1,7	0,28	Undergrund av silt.
24	13,82	1,7	0,4	Undergrund av silt.
25	9,2	1,7	0,4	Undergrund av silt.
26	10,8	1,7	0,4	Undergrund av silt.
27	11,23	1,7	0,37	Undergrund av silt.
28	10,52	1,7	0,37	Undergrund av silt.
29	10,57	1,7	0,37	Undergrund av silt.
30	10,91	1,7	0,37	Undergrund av silt.
31	9,8	1,7	0,37	Undergrund av silt.
32	11,28	1,7	0,37	Undergrund av silt.

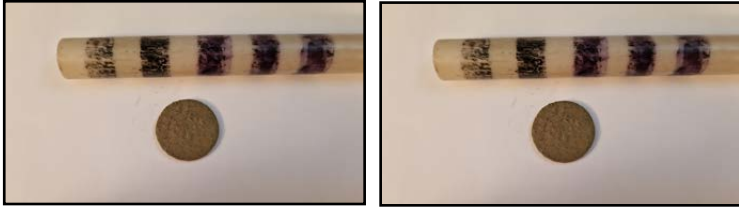
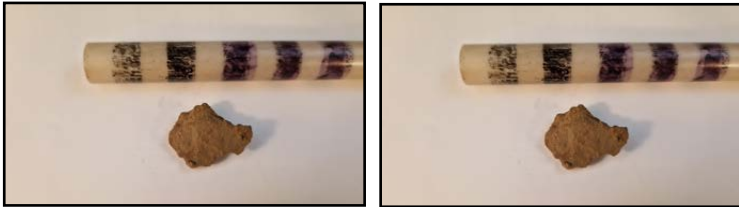
ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
33	10,12	1,7	0,37	Undergrund av silt.
34	10,19	1,7	0,37	Undergrund av silt.
35	10,48	1,7	0,37	Undergrund av silt.
36	10,34	1,7	0,37	Undergrund av silt.
37	7,86	1,7	0,37	Undergrund av silt.
38	9,28	1,7	0,37	Undergrund av silt.
39	10,28	1,7	0,37	Undergrund av silt.
40	8,24	1,7	0,37	Undergrund av silt.
41	9,15	1,7	0,27	Undergrund av silt.
42	9,04	1,7	0,27	Undergrund av silt.
43	10,73	1,7	0,27	Undergrund av sand.
44	9,1	1,7	0,27	Undergrund av sand.
45	5	1,7	0,27	Undergrund av sand.
46	8,58	1,7	0,37	Undergrund av grov sand.
47	4,8	1,7	0,37	Undergrund av grov sand.
48	7,3	1,7	0,37	Undergrund av grov sand.
49	8,35	1,7	0,37	Undergrund av grov sand med mycket inslag av lera.
50	8,75	1,7	0,37	Undergrund av grov sand med mycket inslag av lera.
51	9,26	1,7	0,37	Undergrund av silt.
52	10	1,7	0,37	Undergrund av silt.
53	8,55	1,7	0,37	Undergrund av silt.
54	6,3	1,7	0,27	Undergrund av sand.
55	9,83	1,7	0,27	Undergrund av sand.
56	6,11	1,7	0,27	Undergrund av sand.
57	7,59	1,7	0,27	Undergrund av sand.
58	5,92	1,7	0,27	Undergrund av sand.
59	6,77	1,7	0,27	Undergrund av sand.
60	6,76	1,7	0,27	Undergrund av sand.
61	7,69	1,7	0,3	Undergrund av sand.
62	6,48	1,7	0,3	Undergrund av sand.
63	4,56	1,7	0,3	Undergrund av sand.
64	7	1,7	0,3	Undergrund av sand.

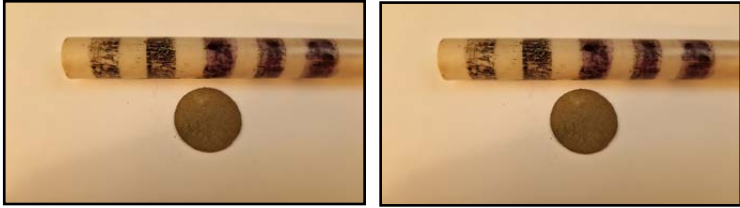
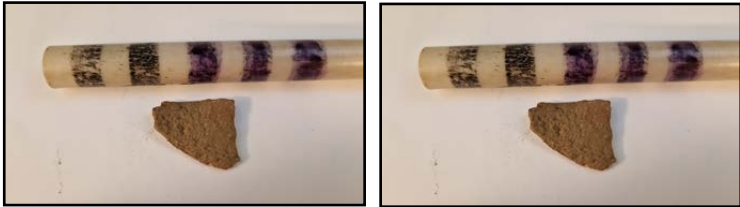
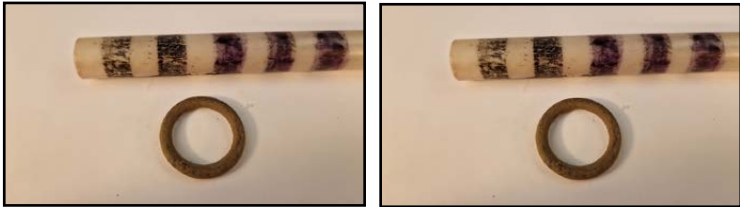
ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
65	7,57	1,7	0,3	Undergrund av sand.
66	6,48	1,7	0,3	Undergrund av sand.
67	8,32	1,7	0,3	Undergrund av sand.
68	7,9	1,7	0,3	Undergrund av sand.
69	4,83	1,7	0,3	Undergrund av sand.
70	5,6	1,7	0,26	Undergrund av grusig morän med en hel del jordfast sten.
71	8,63	2,52	0,35	Undergrund av sand. Ett större jordfast block.
72	6,22	1,7	0,3	Undergrund av sand.
73	6,42	1,7	0,3	Undergrund av sand.
74	6,22	1,7	0,3	Undergrund av sand.
75	8,5	1,7	0,3	Undergrund av sand.
76	7,12	1,7	0,3	Undergrund av sandig morän med en del jordfasta block. Svårskaktat.
77	8,89	1,7	0,3	Undergrund av silt.
78	8,28	1,7	0,3	Undergrund av sandig morän. Enstaka större stenar.
79	7,59	1,7	0,36	Undergrund av sand.
80	7,86	1,7	0,36	Undergrund av sand.
81	8,57	1,7	0,36	Undergrund av sand.
82	7,39	1,7	0,36	Undergrund av sand.
83	5,7	3,49	0,45	Undergrund av sand.Svar4are matjord än tidigare.
84	7,26	1,7	0,43	Undergrund av sand.
85	6,3	1,7	0,33	Undergrund av sand.
86	6,87	1,7	0,33	Undergrund av sand.
87	7,25	1,7	0,33	Undergrund av sand.
88	8,43	1,7	0,5	Undergrund av sand.
89	9,24	1,7	0,5	Undergrund av sand.
90	9,43	3,2	0,5	Undergrund av sand.
91	9,78	1,7	0,36	Undergrund av silt.
92	10,07	1,7	0,36	Undergrund av silt.
93	11,43	1,7	0,36	Undergrund av grusig morän.
94	6,53	4,7	0,36	Undergrund av grusig morän.
95	10,88	1,7	0,36	Undergrund av sand .
96	7,88	1,7	0,36	Undergrund av sand .

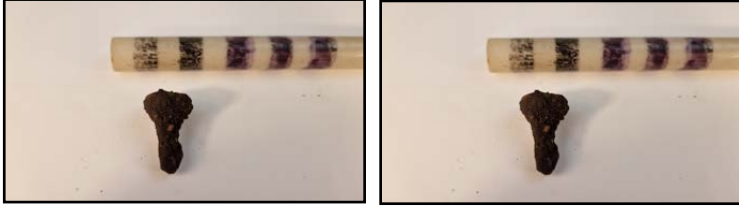
ID	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning
97	9,58	1,7	0,36	Undergrund av sand .
98	10,94	1,7	0,36	Undergrund av sand .
99	9,86	1,7	0,36	Undergrund av grus .
100	6,95	1,7	0,36	Undergrund av silt .
101	12,88	1,7	0,36	Undergrund av sand .
102	10,73	1,7	0,36	Undergrund av sand .
103	9,22	1,7	0,36	Undergrund av sand .
104	9,45	1,7	0,36	Undergrund av sand .
105	7,82	1,7	0,36	Undergrund av silt .
106	7,78	1,7	0,36	Undergrund av silt .
107	10,14	1,7	0,36	Undergrund av sand .
108	9,46	1,7	0,36	Undergrund av sand .
109	13,17	2,49	0,36	Undergrund av sand .
110	5,48	1,92	0,36	Undergrund av sand .
111	7,94	1,7	0,36	Undergrund av sand .

Bilaga 4. Fyndlista

KLM: 46934, Fnr: 1 Typ: Slagg Material: Slagg Sakord: Slagg Längd: 71,1 Bredd: 55,73 Tjocklek: 42,71 Antal: 1 Vikt: 234,3	Anmärkning Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 2 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Bleck Längd: 9,27 Bredd: 8,29 Tjocklek: 0,93 Antal: 1 Vikt: 0,2	Anmärkning MD36 Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 3 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Bleck Längd: 18,34 Bredd: 10,32 Tjocklek: 1,31 Antal: 1 Vikt: 1,1	Anmärkning MD37 Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 4 Typ: Övrig metall Material: Brons Sakord: Knapp Längd: 15,72 Bredd: 15,72 Tjocklek: 1,45 Antal: 1 Vikt: 1,4	Anmärkning MD38. Knapp. Blomliknande symbol i nitten med vågig bård i ytterkanten. Slutet av 1700-talet - 1800-tal. Status:	
KLM: 46934, Fnr: 5 Typ: Övrig metall Material: Brons Sakord: Bleck Längd: 24,49 Bredd: 21,93 Tjocklek: 1,07 Antal: 1 Vikt: 2	Anmärkning MD39. Svagt böjt. Status: Kasserad	

KLM: 46934, Fnr: 6 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Mynt Längd: 23,77 Bredd: 23,99 Tjocklek: 2,28 Antal: 1 Vikt: 7,3	Anmärkning MD40. Svårtydbart. Korslagda pilar. Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 7 Typ: Övrig metall Material: Brons Sakord: Sölja Längd: 42,86 Bredd: 30,34 Tjocklek: 4,89 Antal: 1 Vikt: 15,8	Anmärkning MD41. Fragment av förgyllning på baksidan. Status:	
KLM: 46934, Fnr: 8 Typ: Övrig metall Material: Blry Sakord: Föremål Längd: 29,01 Bredd: 21,46 Tjocklek: 96,54 Antal: 1 Vikt: 19,1	Anmärkning MD42 Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 9 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Föremål Längd: 41,73 Bredd: 15,3 Tjocklek: 15,3 Antal: 1 Vikt: 26,5	Anmärkning MD43. Möjligt taphuvud. Status:	
KLM: 46934, Fnr: 10 Typ: Övrig metall Material: Brons Sakord: Beslag Längd: 19,86 Bredd: 11,3 Tjocklek: 8,75 Antal: 1 Vikt: 1,2	Anmärkning MD44. Fragment av beslag? Status: Kasserad	

KLM: 46934, Fnr: 11 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Mynt Längd: 24,85 Bredd: 25,14 Tjocklek: 0,96 Antal: 1 Vikt: 2,9	Anmärkning MD45. Korslagda pilar, Stort C med krona. Carl IV Johan. 1823? Status:	
KLM: 46934, Fnr: 12 Typ: Övrig metall Material: Metall Sakord: Beslag Längd: 34,77 Bredd: 24,96 Tjocklek: 3,85 Antal: 1 Vikt: 17,3	Anmärkning MD46. Dek av rybdad flrenpk, Tendens till bård. Ornerad. Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 13 Typ: Övrig metall Material: Metall Sakord: Bleck Längd: 30,09 Bredd: 29,74 Tjocklek: 4,3 Antal: 1 Vikt: 10,7	Anmärkning MD47. Ringformat föremål. Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 14 Typ: Övrig metall Material: Blry Sakord: Smälta Längd: 14,99 Bredd: 12,72 Tjocklek: 96,8 Antal: 1 Vikt: 4,2	Anmärkning MD48 Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 15 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Beslag Längd: 21,01 Bredd: 9,55 Tjocklek: 2,34 Antal: 1 Vikt: 2,7	Anmärkning MD49. Beslag med nitar i kanterna. Status: Kasserad	

KLM: 46934, Fnr: 16 Typ: Övrig metall Material: Blry Sakord: Kula Längd: 21,34 Bredd: 20,69 Tjocklek: 19,41 Antal: 1 Vikt: 39,6	Anmärkning MD50. Muskötkula? Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 17 Typ: Järn Material: Järn Sakord: Nit Längd: 32,02 Bredd: 21,53 Tjocklek: 9,29 Antal: 1 Vikt: 17,2	Anmärkning MD51 Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 18 Typ: Järn Material: Järn Sakord: Mejssel Längd: 139,93 Bredd: 21,05 Tjocklek: 30,02 Antal: 1 Vikt: 478,2	Anmärkning MD52 Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 19 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Mynt Längd: 29,88 Bredd: 30,1 Tjocklek: 2,32 Antal: 1 Vikt: 12,9	Anmärkning MD60. Korslagda pilar. AF. Adolf Fredrik, 1751. Status:	
KLM: 46934, Fnr: 20 Typ: Övrig metall Material: Cu-leg Sakord: Beslag Längd: 78,02 Bredd: 7,55 Tjocklek: 3,76 Antal: 1 Vikt: 3,9	Anmärkning MD61. Remändebeslag. Status:	

KLM: 46934, Fnr: 21 Typ: Järn Material: Järn Sakord: Föremål Längd: 48,57 Bredd: 35,88 Tjocklek: 16,92 Antal: 1 Vikt: 62,4	Anmärkning MD62. Järnklump. Status: Kasserad	
KLM: 46934, Fnr: 22 Typ: Övrig metall Material: Blry Sakord: Kula Längd: 13,7 Bredd: 13,79 Tjocklek: 13,52 Antal: 1 Vikt: 14,7	Anmärkning MD63. Kula, föreföll oanvänd. Status: Kasserad	

Metalldetekteringsrapport

Undersökning med metalldetektering i samband med arkeologisk förundersökning på fastigheten Mönsterås-Torp 4:6, Mönsterås socken, Mönsterås kommun, Kalmar län

Metalldetektormodell som användes: XP DEUS 11”

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk metalldetektering utfördes. Inledningsvis undersöktes matjordslagret inom hela undersökningsområdet (UO) med parallella sökstråk med ett avstånd av 10 meter. På det topografiska höjdläget i den nordöstra delen av UO samt i nordvästra hörnet närmst Kronobäcks klosterkyrkas ruin förtätades sökstråken till var 5:e meter. I de arkeologiska sökschakten där matjorden hade avlägsnats metalldetekterades alla framtagna anläggningar och lager i sin helhet från ytan.

Vid avsökningarna av matjorden negligerades generellt utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in med handburen GPS (Garmin GPSMAP 65). Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Vid detekteringarna av anläggningar/lager beaktades alla typer av metallutslag. Metallföremål som låg ytligt togs upp och mättes in.

Fältarbetet utfördes den 31/3, 2/4 2025

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet)

Vid undersökningstillfället fanns det på hela UO en hög stubb från majsodling, vilken hade hjälpligt körts ner med traktor av markägaren i stråk med 10 meters mellanrum.

Arbetet utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson (Arkeolog och metalldetekteringsspecialist)

Schulz Paulsson Arkeologi AB

Telefon: 0701733223

E-post: sp.arkeologi@gmail.com

Konserveringsrapport

Fyndort: Mönsterås- Torp 4:6

Föremål: Arkeologiska metallfynd

Uppdrag: A2513

Material: Kopparlegering

Antal: 2

Kontaktperson: Nicholas Nilsson

Ansvarig konservator:

Rapportdatum: 2025-08-18

Karin Adriansson

Föremålsbeskrivning

Två arkeologiska föremål från Torp, Mönsterås kom in för konservering våren 2025. Det rör sig om ett remändeföremål, fyndnummer 20 och en sölja, fyndnummer 7. Det finns sand och smuts på båda föremålen. På söljan syns spår av förgyllning på vissa ställen kika fram.

Åtgärder

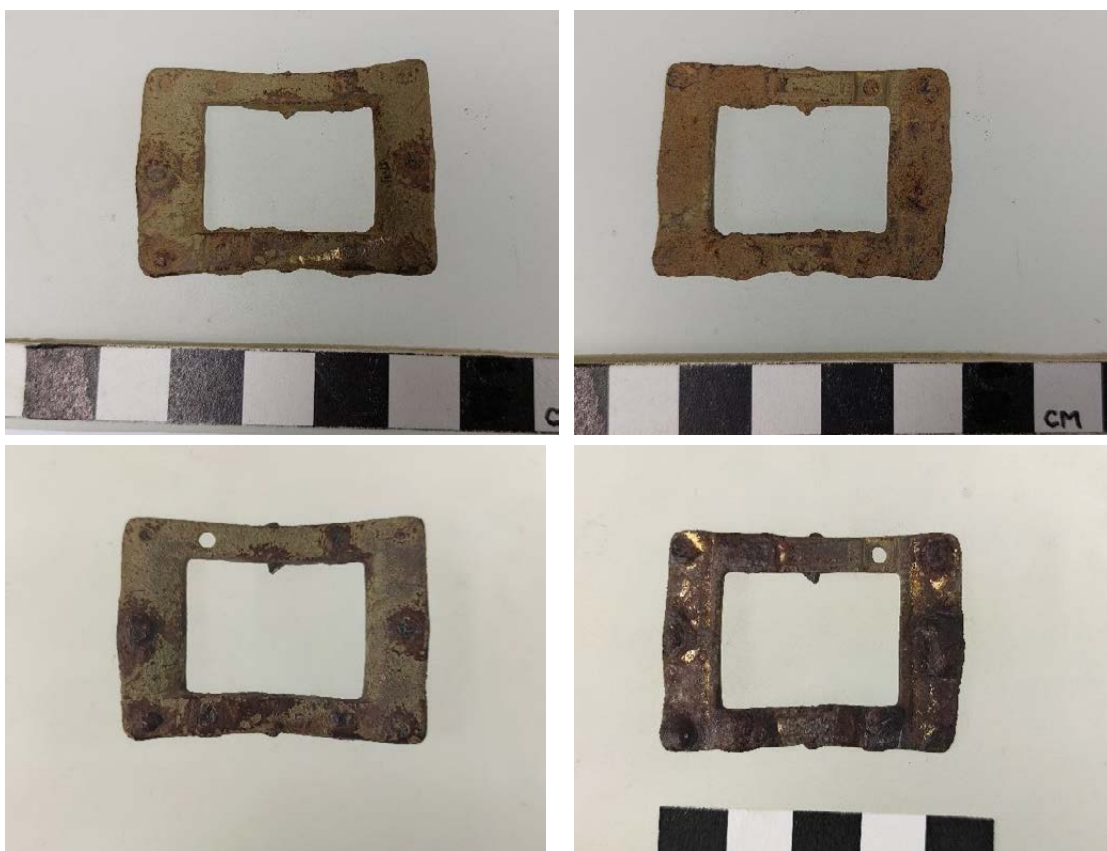
Föremålen rengjordes för att få bort jord, korrosion och oönskade missfärgningar. Detta gjordes först genom torr rengöring med olika handverktyg så som penslar, skalpell och små träpinnar. Sedan användes våtrengöring, med etanol eller avjoniserat vatten, ibland i en kombination av de två. Vilka metoder utöver detta som användes redovisas var för sig i följande text.

Fyndnummer 7. Sölja

Söljan undersöktes och rengjordes först med torra metoder under mikroskop. På det rektangulära spännet finns flera nithål med rester av järn i. Järnet har med tiden korroderat och lagt sig, speciellt nära hålen, som en yta på kopparlegeringen. Men hjälp av skalpell och även mikrobälster med bikarbonat som blästermedel avlägsnades denna yta till viss del. Under finns förgyllning på vissa ställen. Kopparlegering under var dock även den korroderad och relativt mjuk i förhållande till järnkorrosionen.

Eftersom förgyllningen är tunn och ligger mellan kopparlegeringen och det korroderade järnet ovanpå användes en 5 % EDTA lösning på bomull för att försöka avlägsna mer av det järnet för att få fram eventuella mönster. Föremålet sköljdes sedan med avjoniserat vatten och med efterföljande etanolbad. För att skydda ytan användes Paraloid B 72.

De som kom fram under konservering är att det förutom nitar finns olika mönster på söljan. När järnet korroderat har det lagt sig som en hinna vilket gjorde det svårt att avlägsna utan att skada underliggande förgyllning. Nära kortändorna finns en nedsänkt linjedekoration och innanför den finns nedsänkta mönster i form av, vad jag tolkar som trianglar. Nära kanten på mitten finns en bård, med små upp och nedsänkningar. I hörnen finns mindre nitar, i mitten av kortsidorna lite större. På långsidorna finns fyra nedsänkningar där det sitter en bricka med en nit i av järn. En av dem saknas, där syns rester av förgyllning vilket tyder på att hela föremålet varit förgyllt och att nitarna sedan satts fast över.

De övre fotografierna visar söljan innan konservering, de nedre, efter konservering.

Fyndnummer 20. Remändebeslag

Föremålet ser ut som ett litet hänge av kopparlegering. Kopparlegeringen uppvisade täcken på bronssjuka då vissa partier var ljusgröna och metallen pulvriserats. För att förhindra bronssjuka behandlades föremålet med benzotriazol och sedan Paraloid B 72.

Föremålet har en övre del som består av veck och fogar. På andra sidan finns en cirkulär form.

De övre fotografierna visar remändebeslaget innan konservering, de nedre, efter konservering.

Kemikalier och produkter använda

Etanol, Etyldiamintetraättiksyra (EDTA), Benzotriazol (BTA).

Hantering och förvaring

Metallföremålen bör förvaras torrt, gärna under 30 % relativ luftfuktighet. Föremålen bör hanteras med handskar.

Gatuadress

Skeppsbrogatan 51, Kalmar

Postadress

Box 104, S-392 21 Kalmar

Bankgiro

435-7232

Org. nr.

832400-4087

Telefon

0480-45 13 00

E-post

info@kalmarlansmuseum.se

Webb

kalmarlansmuseum.se

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

